

การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1
**Academic Administration according to the Four Iddhipāda Principles of
Educational Institution Administrators under the Khon Kaen Primary
Educational Service Area Office 1**

จิรภิญญา ชัยสาสตร์^{1*}, พระครูวินัยธรรววุฒิ เตชธมโม², พระครูปลัดบุญช่วย โชติวิโส (อ๋วยวงศ์)³

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, ขอนแก่น, ประเทศไทย

Jirapinya Chaiyasat¹, Phrakhruwinaithon Worawuth Techathammo², Phrakhrupalad Boonchuay Chotivungso (Auiwong)³

^{1,2,3}Mahachulalongkomrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Khon Kaen, Thailand

✉: * jirapinyachaiyasat555@gmail.com

(*Author Corresponding Email)

Received: 03 January 2026; Revised: 29 January 2026; Accepted: 30 February 2026

© The Author(s) 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 และเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 เป็นงานวิจัยในรูปแบบระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี ได้แก่วิจัยเชิงปริมาณในการตอบแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง 305 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยเชิงปริมาณด้วยค่าสถิติพื้นฐานและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยปรากฏว่า 1) การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับจากมากไปน้อยได้แก่ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านการนิเทศการศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 และด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 2) แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบโดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์จากผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง และการนิเทศภายใน เพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบทและมาตรฐานการศึกษา พร้อมสนับสนุนการพัฒนาครูผ่านอบรม PLC และศึกษาดูงาน ผู้บริหารยังส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่ใช้สื่อและเทคโนโลยีดิจิทัล สนับสนุน Active Learning และติดตามประเมินผลอย่างใกล้ชิด รวมถึงกำหนดระบบการวัดและประเมินผลที่โปร่งใสและสร้างแรงจูงใจ พัฒนาสื่อและเทคโนโลยีอย่าง

ต่อเนื่อง และวางแผนการนิเทศที่ชัดเจนเพื่อยกระดับสมรรถนะครู พร้อมสร้างบรรยากาศเชิงบวก ส่งเสริมความร่วมมือและความภาคภูมิใจในการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ, หลักอิทธิบาท 4, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research aimed to study the academic administration according to the Four Iddhipāda Principles of educational institution administrators under the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 1 and to propose guidelines for academic administration based on the same principles. A mixed-methods research design was employed, integrating both quantitative and qualitative approaches. The quantitative phase utilized a questionnaire administered to 305 respondents, while the qualitative phase involved interviews with nine key informants. Quantitative data were analyzed using basic statistical methods, and qualitative data were analyzed through content analysis. The findings of the research were as follows: 1. The overall level of academic administration according to the Four Iddhipāda Principles of educational institution administrators under the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 1 was found to be at the highest level. By aspect, from highest to lowest, they were as follows: development and use of educational media and technology, development of the school curriculum, measurement and evaluation of learning outcomes, educational supervision, and development of learning processes. 2. The guidelines for academic administration according to the Four Iddhipāda Principles of educational institution administrators under the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 1 are as follows: School administrators should systematically develop curricula using evidence-based data from students, teachers, parents, and internal supervision processes to ensure alignment with educational contexts and standards. They should support teacher professional development through training, professional learning communities (PLCs), and study visits. Administrators should also promote learning processes that incorporate digital media and technology, encourage Active Learning, and conduct close monitoring and evaluation. Furthermore, they should establish transparent and motivating assessment systems, continuously enhance educational media and technology, and implement clear supervision plans aimed at improving teacher competencies. Finally, administrators should foster a positive atmosphere that encourages collaboration and pride in continuous teaching and learning development.

Keywords: Academic Administration according, the Four Iddhipāda Principles, Educational Institution Administrators

1. บทนำ

การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สังคม และประเทศชาติมีบทบาทในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขในสังคมที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วของศตวรรษที่ 21 การศึกษายังเป็นปัจจัยหลักที่ช่วยเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันของประเทศในระบบเศรษฐกิจและสังคมโลกที่มีความพลวัต ทำให้หลายประเทศทั่วโลกให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษา เพื่อเตรียมกำลังคนให้สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในทุกๆระดับ ทั้งในประเทศ ภูมิภาค และระดับโลก โดยไม่ละทิ้งอัตลักษณ์ของชาติ ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาในฐานะกลไกหลักของการพัฒนาประเทศ มุ่งพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของประชาชนให้มีความรู้ ทักษะ และสมรรถนะที่ตอบสนอง

ต่อความต้องการของตลาดแรงงานและทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ท่ามกลางความท้าทายจากปัจจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ การศึกษาไทยถูกกำหนดให้เป็น สิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนทุกช่วงวัย เพื่อพัฒนาศักยภาพในทุกมิติ อันเป็นทุนทางปัญญาที่หล่อหลอมให้บุคคลมีคุณลักษณะ สมรรถนะ และทักษะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตในสังคม ประเทศไทยจึงมุ่งเน้นการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา พัฒนาระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และเตรียมกำลังคนให้มีสมรรถนะสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างมั่นคงและยั่งยืนในโลกยุคใหม่ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 เป็นหน่วยงานทางการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีภารกิจเกี่ยวกับการจัดและการส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดพบว่ายังต่ำกว่ามาตรฐานในหลาย ๆ ด้าน เช่น ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน (National Test : NT) มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ รวม 2 ด้าน (คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 55.35) สูงกว่าระดับสังกัด (คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 52.11) และระดับประเทศ (คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 52.80) ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test : O-NET) ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2564 พบว่าผู้เรียนในสังกัด มีค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนน ในภาพรวมเท่ากับ (40.09) เมื่อพิจารณารายวิชา พบว่ามี 1 รายวิชา ที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าร้อยละ 50 คือ วิชาภาษาไทย (50.86) และวิชาที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 มี 3 วิชา คือ วิชาภาษาอังกฤษ (38.63) วิชาคณิตศาสตร์ (37.20) และวิชาวิทยาศาสตร์ (33.68) ตามลำดับ ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ค่าเฉลี่ยร้อยละ 50 ส่วนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการทดสอบ O-NET ในปีการศึกษา 2564 พบว่า ผู้เรียนในสังกัด มีค่าเฉลี่ยร้อยละของคะแนน ในภาพรวมเท่ากับ 30.15 เมื่อพิจารณารายวิชา พบว่ามี 4 รายวิชา ที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 คือ วิชาภาษาไทย (46.04) วิชาวิทยาศาสตร์ (29.00) วิชาภาษาอังกฤษ (25.86) และวิชาคณิตศาสตร์ (21.14) ตามลำดับ ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ค่าเฉลี่ยร้อยละ 50 เช่นกัน ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของครูและผู้บริหารที่ต้องเร่งหาแนวทางแก้ไขปัญหาและค้นหาแนวทางช่วยส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนมีการบริหารจัดการตนเองในการเรียนรู้ ซึ่งเป็นทักษะที่จะส่งผลให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน และสามารถเชื่อมโยงความรู้ไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลตลอดจนผู้เรียนสามารถดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

หลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมสำคัญในศาสนาพุทธ ว่าด้วยเรื่องหนทางสู่ความสำเร็จ ในชีวิต โดยจะต้องยึดหลักคุณธรรมทั้ง 4 เพื่อให้ชีวิตประสบความสำเร็จได้ หลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมที่ประกอบด้วยหลักคุณธรรม 4 ประการ ได้แก่ ฉันทะ หมายถึง ความรัก พอใจในสิ่ง ที่มีอยู่หรือสิ่งที่ทำ วิริยะ หมายถึง ความพากเพียรและความขยันอย่างต่อเนื่อง จิตตะ หมายถึง ความเอาใจใส่ มุ่งมั่น และรับผิดชอบสิ่งนั้นๆ วิมังสา หมายถึง ความตระหนักไตร่ตรองถึงเหตุและ ผลด้วยปัญญา ด้วยเหตุนี้ในแนวทางการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์มีประสบการณ์ เข้ากับบุคคลหรือผู้ใต้บังคับบัญชาได้เป็นอย่างดี ซึ่งหากผู้บริหารสถานศึกษาได้นำหลักธรรมดังกล่าวมาใช้ก็ย่อมจะส่งผลให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จทาง

วิชาการในหลายๆ ด้าน เช่น ด้านคุณภาพผู้เรียน ด้านคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านคุณภาพผู้บริหารสถานศึกษา และด้านความพึงพอใจของชุมชนและผู้มีส่วนได้เสีย เป็นต้น

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูและมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระดับสถานศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้นทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และยกระดับผลการทดสอบระดับชาติให้สูงขึ้น เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลกับผู้เรียนมากที่สุด

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

2. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีขั้นตอนของการดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ด้วยสถิติแบบบรรยาย (Descriptive Statistics) และระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้แบบสัมภาษณ์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการจำแนก จัดประเภทข้อมูล การตีความ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) และนำเสนอเป็นความเรียง เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.2 ระยะที่ 1 การออกแบบการวิจัยเชิงปริมาณ

3.2.1 ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอนในโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ปีการศึกษา 2567 รวมทั้งสิ้น 1,466 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 305 คน ซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) และการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

3.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ประเภทเครื่องมือ

ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์การทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับปฏิบัติการในการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยแบ่งเป็น 5 ด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 3) ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 4) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 และ 5) ด้านการนิเทศการศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert) โดยกำหนดค่าของลำดับคะแนน ดังนี้

- 5 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

2. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย (Questionnaire : แบบสอบถาม)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามชนิดปลายเปิดและปลายปิด ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย ดังนี้

1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

2) ศึกษารูปแบบและโครงสร้างแบบสอบถามของงานวิจัย เรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ให้ครอบคลุมทุกองค์ประกอบ

3) ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม เรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 รูปแบบของแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) จำนวน 1 ชุด มี 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์การทำงาน จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับปฏิบัติการในการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยแบ่งเป็น 5 ด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 3) ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 4) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 และ 5) ด้านการนิเทศการศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert)

4) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย พิจารณาตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข และให้ความเห็นชอบ

5) นำแบบสอบถามจากอาจารย์ที่ปรึกษามาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องและจัดทำเป็นฉบับที่แก้ไขแล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/ท่าน

โดยผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่า IOC (Index of congruence) ตามหลักเกณฑ์ ดังนี้

+1 หมายถึง เห็นด้วย เป็นข้อที่นำไปใช้ได้

0 หมายถึง ไม่แน่ใจ เป็นข้อที่ต้องปรับปรุงแก้ไขหรือตัดออก

-1 หมายถึง ไม่เห็นด้วย เป็นข้อที่นำไปใช้ไม่ได้ ควรตัดออกหรือปรับปรุงแก้ไขใหม่ โดยถือเกณฑ์ประเมินในแต่ละข้อมีค่าตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป

6) นำแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ พร้อมทั้งหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ IOC (Index of congruence) จากผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 5 ท่าน ได้ผลการประเมินค่า IOC เท่ากับ 1.00 จากนั้นมีการจัดทำแบบสอบถามให้เป็นฉบับสมบูรณ์ที่มีจำนวนข้อและเนื้อหาที่สอดคล้องตรงกับเรื่องที่วิจัย

7) นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขสมบูรณ์แล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับคณะผู้บริหารและคณะครูวิชาการที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถามโดยการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Cronbach โดยใช้เกณฑ์ตั้งแต่ 0.75 ขึ้นไป ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามรายข้อมีค่าระหว่าง 0.962-0.965 มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.964

8) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงพัฒนาจนเสร็จสมบูรณ์แล้วมาจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับจริง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น เกี่ยวกับการขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย
2. ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 เพื่อขออนุญาตเข้าเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง
3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 แจ้งหนังสือราชการเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยไปยังสถานศึกษาในสังกัดเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้ตอบแบบสอบถามการวิจัยตามจำนวนที่กำหนด
4. ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามกลับคืนมา พร้อมตรวจสอบจำนวนของแบบสอบถามจนครบทั้ง 305 ชุด ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 100
5. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูล และแปรผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

3.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูล นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์แล้ว นำมาจัดเรียงลำดับข้อมูล แล้วประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปมาดำเนินการ ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์การทำงาน โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำค่าเฉลี่ยมาแปลความหมายตามเกณฑ์ต่อไปนี้

- 4.51 – 5.00 หมายถึง มีระดับปฏิบัติการอยู่ในระดับ มากที่สุด
- 3.51 – 4.50 หมายถึง มีระดับปฏิบัติการอยู่ในระดับ มาก
- 2.51 – 3.50 หมายถึง มีระดับปฏิบัติการอยู่ในระดับ ปานกลาง
- 1.51 - 2.50 หมายถึง มีระดับปฏิบัติการอยู่ในระดับ น้อย
- 1.00 - 1.50 หมายถึง มีระดับปฏิบัติการอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1) สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

- (1) ค่าความสอดคล้อง (IOC : Index of Consistency) ของแบบสอบถาม
- (2) ค่าอำนาจจำแนก (Item Total Correlation) ของแบบสอบถาม
- (3) ค่าความเชื่อมั่น (α - Apha-Coefficient) ของแบบสอบถาม

2) สถิติพื้นฐาน

- (1) ความถี่ (Frequency)

- (2) ค่าร้อยละ (Percentage)
- (3) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)
- (4) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3.3 ระยะเวลาที่ 2 การออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ

3.3.1 กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตร จำนวน 3 รูป และผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 9 รูป/คน โดยผู้วิจัยได้ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling)

3.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ โดยใช้สัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วย 2 ตอน คือ

1) ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ คือ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ ตำแหน่ง สังกัด ขนาดสถานศึกษา ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ผลงานที่ได้รับ และวัน เดือน ปีที่ให้สัมภาษณ์

2) ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำนวน 5 ข้อ

2. การสร้างและหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์

1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1

2) ศึกษารูปแบบและโครงสร้างของแบบสัมภาษณ์ของงานวิจัย เรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ให้ครอบคลุมทุกองค์ประกอบ

3) ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสัมภาษณ์ตามเอกสารแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ซึ่งแบบสัมภาษณ์มี 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ คือ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ ตำแหน่ง สังกัด ขนาดสถานศึกษา ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ผลงานที่ได้รับ และวัน เดือน ปีที่ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำนวน 5 ข้อ

4) นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเรียบร้อยแล้ว นำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย พิจารณาตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไข และให้ความเห็นชอบ

5) นำแบบสัมภาษณ์จากอาจารย์ที่ปรึกษามาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง และจัดทำเป็นฉบับที่แก้ไข นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านบริหารการศึกษา ด้านบริหารสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและพุทธศาสนา ด้านการวิจัย วัดผลและประเมินผล และด้านภาษา เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและสอดคล้องกับเรื่องวิจัย

6) นำแบบสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะและจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลวิจัยต่อไป

3.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น เกี่ยวกับการขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

2. ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 เพื่อขออนุญาตเข้าเก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมาย

3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 แจ้งหนังสือราชการเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยไปยังสถานศึกษาในสังกัดเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้ทราบถึงกำหนดการ วัน เวลา สถานที่ในการให้สัมภาษณ์กับผู้วิจัย

4. การสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายด้วยตนเองตามกำหนดการ วัน เวลา และสถานที่ที่กำหนด

3.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ มีการดำเนินการดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ คือ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ เพศ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา ขนาดสถานศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และวัน เดือน ปีที่ให้สัมภาษณ์ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ทั้งหมด 4 ด้าน จำนวน 40 ข้อ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำแนก จัดประเภทข้อมูล การตีความ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) และนำเสนอเป็นความเรียง

4. ผลการวิจัย

1) การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับจากมากไปน้อยได้แก่ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านการพัฒนาหลักสูตร

สถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านการนิเทศ การศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 และด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4

2) การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ภาพรวมรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านการนิเทศ การศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 และด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยราย รวมและรายด้าน

(n = 305)

การบริหารงานวิชาการ ตามหลักอิทธิบาท 4	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4	4.95	0.12	มากที่สุด	2
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4	4.92	0.13	มากที่สุด	5
3. ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4	4.93	0.13	มากที่สุด	3
4. ด้านการพัฒนาและใช้สื่อ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาตามหลักอิทธิ บาท 4	4.95	0.11	มากที่สุด	1
5. ด้านการนิเทศการศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4	4.93	0.13	มากที่สุด	4
เฉลี่ยรวม	4.93	0.10	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 ผลการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่าโดยรวมมีค่าเฉลี่ยของระดับการปฏิบัติอยู่ใน ระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.93$, S.D. = 0.11) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามลำดับ แรก คือ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 โดยมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติอยู่ใน ระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.95$, S.D. = 0.12) รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 โดยมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.95$, S.D. = 0.13) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 โดยมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.92$, S.D. = 0.13)

จากการวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ คือได้การ

3. ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดนโยบายและวางระบบการวัดและประเมินผลให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และสะท้อนศักยภาพของผู้เรียนอย่างรอบด้าน โดยสนับสนุนให้ครูใช้วิธีประเมินที่สร้างแรงจูงใจ เช่น โครงการหรือการเรียนรู้เชิงรุก พร้อมวางแผนการประเมินอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาผู้เรียนและปรับปรุงการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาควรเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ เพื่อนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงหลักสูตร ติดตามให้คำแนะนำ และสร้างวัฒนธรรมการใส่ใจต่อผลการเรียนรู้ ซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา

4. ด้านการพัฒนาและใช้สื่อ เทคโนโลยีทางการศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรวางแผนจัดทำ บำรุงรักษา และบริหารจัดการอุปกรณ์เทคโนโลยีให้พร้อมใช้งานอย่างต่อเนื่อง โดยจัดสรรงบประมาณและมอบหมายผู้รับผิดชอบดูแลตรวจสอบอย่างเป็นระบบ เพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ควรพัฒนาสภาพแวดล้อมห้องเรียนให้เอื้อต่อการใช้เทคโนโลยี เช่น ห้องเรียนดิจิทัล หรือศูนย์เทคโนโลยีการเรียนรู้ พร้อมส่งเสริมให้ครูพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีผ่านการอบรม สัมมนา และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในรูปแบบ PLC ผู้บริหารสถานศึกษายังต้องวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน ครู และชุมชน เพื่อเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา อันนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

5. ด้านการนิเทศการศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรวิเคราะห์ความต้องการของครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยข้อมูลจากการประเมินผลการสอน การสังเกตการเรียนรู้ และการสอบถามความคิดเห็น เพื่อนำมาพัฒนาแผนการนิเทศที่มีวัตถุประสงค์และวิธีการที่ชัดเจน ตรงต่อความต้องการจริงของครู เพื่อยกระดับสมรรถนะทางวิชาชีพอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษายังส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่องผ่านการอบรม การสังเกตการสอน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในรูปแบบ PLC พร้อมทั้งนิเทศแบบกัลยาณมิตรเพื่อสร้างแรงจูงใจและความมั่นใจให้แก่ครู อีกทั้งยังสร้างบรรยากาศเชิงบวกในองค์กร ส่งเสริมความร่วมมือ ความสามัคคี และยกย่องเชิดชูครูผู้มีผลงาน เพื่อให้ครูเกิดความสุข ความมุ่งมั่น และความภาคภูมิใจในการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

5. อภิปรายผล

จากผลการศึกษา ผู้วิจัยได้มีการอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติการอยู่ในระดับมากที่สุด และรายด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ตามหลักอิทธิบาท 4 ทั้งนี้ เพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการสนับสนุนการทดลองใช้เครื่องมือเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารสถานศึกษามีการรวบรวมข้อมูลและข้อเสนอแนะจากครูและนักเรียน เพื่อวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการเรียนการสอนอย่าง

พินิจวิเคราะห์ ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาการใช้สื่อและเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่องตามหลักวิชาการ และผู้บริหารสถานศึกษามีการติดตามและประเมินผลการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้มั่นใจว่าสื่อที่ใช้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย นฤตล มะโนศรี ได้ทำวิจัยเรื่อง “การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตหลักเมืองเลย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู” ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตหลักเมืองเลย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมาก คือ ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ รองลงมา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษา

2. การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตหลักเมืองเลย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการบริหารงานตามหลักวิริยะ ด้านการบริหารงานตามหลักจิตตะ ด้านการบริหารงานตามหลักฉันทะ และด้านการบริหารงานตามหลักวิมังสา ตามลำดับ

3. แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตหลักเมืองเลย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ทั้ง 4 ด้าน มีดังนี้

- 1) ด้านการบริหารงานตามหลักฉันทะ พึงพอใจในการปฏิบัติงานด้านวิชาการให้ประสบผลสำเร็จ รู้จักการวิเคราะห์ จัดทำและนำหลักสูตรไปใช้ ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 2) ด้านการบริหารงานตามหลักวิริยะ มุ่งมั่นที่จะดำเนินงานวิชาการด้วยความเพียรพยายามด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นจริง ส่งเสริมให้ครูรู้จักใช้เทคโนโลยีและมีการวัดผลประเมินผลนักเรียนอย่างเป็นระบบ
- 3) ด้านการบริหารงานตามหลักจิตตะ มีใจจดจ่อและมีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติหน้าที่ ส่งเสริมครูให้ทุ่มเทและมีความรับผิดชอบมุ่งพัฒนาให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ
- 4) ด้านการบริหารงานตามหลักวิมังสา ไตร่ตรองการปฏิบัติงานในด้านของการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและระบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดกระบวนการเรียนรู้ มีการประชุมวางแผนทบทวนด้านการนิเทศและการวัดผลประเมินผลให้เป็นระบบ สอดคล้องกับ พระอภินันท์ กนตสีโล (สิงมาตา) ได้ศึกษา “การบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอนาคูน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2” ผลการวิจัยพบว่า

- 1) การบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวมและรายด้าน ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านวิมังสา รองลงมาคือด้านจิตตะและ ด้านฉันทะ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านวิริยะ
- 2) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ จำแนก ตามข้อมูลส่วนบุคคล ของ ผู้ตอบแบบสอบถาม โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน
- 3) แนวทางการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษา ตามหลักอิทธิบาท 4 มีข้อเสนอแนะให้นำหลักธรรมเกี่ยวกับหลักอิทธิบาท 4 บูรณาการเข้ากับทุกกิจกรรม ภายใน

สถานศึกษา โดยการร่วมมือร่วมใจกันวางแผน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในเชิงประจักษ์สามารถ พิสูจน์ผลสำเร็จเป็นรูปธรรมได้

2. การศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผลการวิจัยในแต่ละด้าน พบว่า 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการประเมินและ พัฒนาหลักสูตรอย่างเป็นระบบ โดยเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์จากผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง และข้อมูลจากการนิเทศภายใน เพื่อใช้ปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาและ สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษายังสนับสนุนให้ครูและบุคลากรพัฒนาศักยภาพผ่านการ อบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (PLC) และศึกษาดูงานต้นแบบ ตลอดจนจัดทำแผนพัฒนาหลักสูตรที่มีขั้นตอน ชัดเจน สามารถติดตามและประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามหลัก อิทธิบาท 4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยส่งเสริมการใช้สื่อการสอนและนวัตกรรม การเรียนรู้ที่หลากหลาย รวมถึงสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสื่อที่ส่งเสริมการเรียนรู้แบบ Active Learning พร้อมจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดหาอุปกรณ์ที่ทันสมัยและส่งเสริมให้ครูสร้างนวัตกรรมการสอนของ ตนเอง นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษายังสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพครูผ่านการอบรม สัมมนา และการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ (PLC) ควบคู่กับการสร้างแรงจูงใจและบรรยากาศเชิงบวกในการทำงาน อีกทั้งมีการติดตาม และประเมินกระบวนการเรียนรู้อย่างใกล้ชิด เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามเป้าหมายและ มาตรฐานการศึกษา 3) ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารสถานศึกษาควร กำหนดนโยบายและวางระบบการวัดและประเมินผลให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส และสะท้อนศักยภาพของ ผู้เรียนอย่างรอบด้าน โดยสนับสนุนให้ครูใช้วิธีประเมินที่สร้างแรงจูงใจ เช่น โครงการหรือการเรียนรู้เชิงรุก พร้อมวางแผนการประเมินอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาผู้เรียนและปรับปรุงการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาควรเก็บ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ เพื่อนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงหลักสูตร ติดตามให้คำแนะนำ และสร้างวัฒนธรรมการใส่ใจต่อผลการเรียนรู้ ซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และ คุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษา 4) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อ เทคโนโลยีทางการศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรวางแผนจัดหา บำรุงรักษา และบริหารจัดการอุปกรณ์เทคโนโลยีให้พร้อมใช้งาน อย่างต่อเนื่อง โดยจัดสรรงบประมาณและมอบหมายผู้รับผิดชอบดูแลตรวจสอบอย่างเป็นระบบ เพื่อสนับสนุน การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ควรพัฒนาสภาพแวดล้อมห้องเรียนให้เอื้อต่อการใช้เทคโนโลยี เช่น ห้องเรียนดิจิทัลหรือศูนย์เทคโนโลยีการเรียนรู้ พร้อมส่งเสริมให้ครูพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีผ่านการ อบรม สัมมนา และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในรูปแบบ PLC ผู้บริหารสถานศึกษายังต้องวิเคราะห์ความต้องการ ของผู้เรียน ครู และชุมชน เพื่อเลือกใช้สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา อันนำไปสู่การ ยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล 5) ด้านการนิเทศการศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรวิเคราะห์ความต้องการของครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยข้อมูลจากการ ประเมินผลการสอน การสังเกตการเรียนรู้ และการสอบถามความคิดเห็น เพื่อนำมาพัฒนาแผนการนิเทศที่มี

วัตถุประสงค์และวิธีการที่ชัดเจน ตรงต่อความต้องการจริงของครู เพื่อยกระดับสมรรถนะทางวิชาชีพอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษายังส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่องผ่านการอบรม การสังเกตการสอน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในรูปแบบ PLC พร้อมทั้งนิเทศแบบกัลยาณมิตรเพื่อสร้างแรงจูงใจและความมั่นใจให้แก่ครู อีกทั้งยังสร้างบรรยากาศเชิงบวกในองค์กร ส่งเสริมความร่วมมือ ความสามัคคี และยกย่องเชิดชูครูผู้มีผลงาน เพื่อให้ครูเกิดความสุข ความมุ่งมั่น และความภาคภูมิใจในการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับ อรุณฉวี พรพงศ์ และคณะ ได้ทำวิจัย เรื่อง “การบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ” ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่า โดยภาพรวม และรายด้านมีการปฏิบัติในระดับมาก 2. แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ที่สำคัญ คือ 1) ประชุมแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตร ดำเนินการศึกษาเอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและจัดทำหลักสูตรให้มีความสอดคล้องตรงตามมาตรฐานและตัวชี้วัดเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน 2) จัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญผ่านกระบวนการ Active learning นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ มีทักษะการแก้ปัญหาตามความถนัดและความสนใจ 3) สรรวจสื่ออุปกรณ์ให้มีความพร้อมในการทำงานทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ ใช้สื่อเทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ ร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) จัดทำคู่มือและศึกษาแนวทางการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องตามหลักสูตรด้วยเครื่องมือที่มีคุณภาพอย่างหลากหลายครอบคลุมตามมาตรฐาน ตัวชี้วัดของหลักสูตร 5) กำหนดปฏิทินการนิเทศ ดำเนินการนิเทศตามหลักการนิเทศอย่างเป็นกัลยาณมิตรหลากหลายวิธี เพื่อนำผลไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และยังสอดคล้องกับ จิรนุช ตันติ และคณะ ได้ทำวิจัย เรื่อง “การบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาล 4 ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2” ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาล 4 ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ระดับมากที่สุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา รองลงมา คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และการปฏิบัติอยู่ระดับน้อยที่สุด คือ การวัดผล และประเมินผลการศึกษา และ 2) แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาล 4 ในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารและครูวิชาการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทความต้องการของผู้เรียนและชุมชน กำกับติดตามการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอด้วยความเอาใจใส่สร้างแรงบันดาลใจในการพัฒนาหลักสูตร พัฒนาศักยภาพครูโดยใช้การเรียนการสอนเชิงรุกในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ คือ ให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ตามตัวชี้วัดและมาตรฐานการเรียนรู้ด้วยใจรักและปฏิบัติหน้าที่อย่างมีความสุข ด้านการวัดผลและประเมินผลการศึกษา คือ ประชุมชี้แจงให้ครูเข้าใจในระเบียบ การวัดและประเมินผล เสนอแนะแนวทางให้ครูใช้ เครื่องมือวัดและประเมินผลที่หลากหลาย และประเมินผู้เรียนตามสภาพจริง ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน คือ ครูศึกษาค้นคว้า

งานวิจัยนำผลการวิจัยมาแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อคุณภาพ และมาตรฐานของผู้เรียนตาม มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

6. ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

6.1 ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนการทดลองและนำเครื่องมือเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดการ เรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์และพัฒนาทักษะผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง
2. สถานศึกษา ควรมีการพัฒนาคู่มือการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามหลักอิทธิบาท 4 เพื่อใช้ ขับเคลื่อนการบริหารงานวิชาการให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา
3. ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรนำการบริหารงานวิชาการ ตามหลักอิทธิบาท 4 ไปใช้ในการพัฒนาครูและนักเรียนของสถานศึกษาตนเองเพื่อให้เกิดงานทางวิชาการตาม บริบทของสถานศึกษา

6.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานวิชาการ ครูและบุคลากรทางการศึกษา ควรมีการพัฒนาและใช้สื่อ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 บูรณาการในการพัฒนางานเพื่อให้เกิดการจัดการกระบวนการ เรียนรู้ในทุก ๆ ด้าน
2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีกำหนดเป้าหมายในการพัฒนา และใช้สื่อ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 มีการพัฒนาตนเองเพื่อให้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน มีการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อช่วยให้การพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษาต่อไป
3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนางานวิชาการการพัฒนาและใช้สื่อ เทคโนโลยีเพื่อ การศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ให้เกิดความโดดเด่นและเป็นแบบอย่างที่ดี (Best practice)

6.3 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา
2. ควรศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการกับการสร้างวัฒนธรรมองค์กรตามหลักอิทธิบาท 4 ใน สถานศึกษา
3. ควรศึกษาวิธีการบริหารงานวิชาการแนวใหม่ตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. โรงพิมพ์คุรุสภา.

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 6). สุวีริยาสาส์น.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. (2565). *รายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. (2566). *แผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ 2566*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 กลุ่มนโยบายและแผน. (2566). *แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566-2570*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1.
- Gulick, L., & Urwick, J. (1973). *Papers on the science of administration*. Institute of Public Administration.